TUSSEN STEUNPUNT EN OPEN BUURTPLEK

SCHURENDE AMBITIES ROND HET BUURTHUIS IN EEN VERANDERENDE VERZORGINGSSTAAT

Ben Sajet centrum

DOCK

@Gwenglotin

Colofon

Ben Sajet Centrum, november 2026
Programma Alledaagse attentheid in de superdiverse stad
In samenwerking met Stichting DOCK

Auteurs: Sarah Limburg, Diny Stekelenburg & Ludo Glimmerveen
Met medewerking van: sociaal werkers DOCK Gerbina van den Hurk
en Pim van Galen

Illustratie Huis van de Buurt de Boomsspijker door Gwen,
illustrator en deelnemer dagbesteding in de Boomsspijker.
I.o.v. DOCK, december 2025
https://www.instagram.com/gwenglotin/

Foto’s door S. Limburg tijdens veldwerk.

Contact? Mail ludo.glimmerveen@bensajetcentrum.nl

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting 4

1. Inleiding 6
2. Werkwijze.....8

Beeld van de buurt 11

3. Resultaten: Twee perspectieven op de functie van de Boomsspijker 12
4. Discussie: Drie vraagstukken rond de toekomst van het buurthuis 17
5. Conclusie 23
6. Vervolgstappen 24

Referentielijst 26

SAMENVATTING

Door vergrijzing en de inzet op langer thuis wonen, leven er steeds meer mensen met een zorg- of ondersteuningsbehoefte zelfstandig in de wijk. De ambitie is dat lokale voorzieningen in de buurt en gemeenschappen een grote rol spelen in het stimuleren van ontmoeting, onderlinge steun en het voorkomen van zwaardere zorgvragen. Buurthuizen bevinden zich op het snijvlak van deze ontwikkelingen. Het zijn plekken voor ontmoeting en bewoners(initiatieven), en steeds vaker vindplek voor hulp en ondersteuning.

In dit onderzoek verkennen we hoe verschillende verwachtingen een plaats kunnen krijgen in het buurthuis. We onderzoeken de vraag hoe het buurthuis toegankelijk kan zijn voor bewoners met een toenemende ondersteuningsbehoefte, zonder dat dit ten koste gaat van de aantrekkelijkheid en toegankelijkheid van de plek voor andere buurtbewoners. Om deze vraag te beantwoorden deden we onderzoek in Huis van de Buurt de Boomsspijker in de Nieuwmarktbuurt. Het onderzoek vond plaats tussen september en november 2025. Met behulp van enquêtes, interviews, een focusgroep en observaties onderzochten we de ervaringen en verwachtingen van bewoners, vrijwilligers en professionals.

Uit het onderzoek komen twee perspectieven op de functie van de Boomsspijker naar voren. Vanuit het eerste perspectief is het buurthuis een locatie waar bewoners toegang vinden tot hulp en ondersteuning en waar bewoners in een kwetsbare situatie een veilige, beschutte plek vinden. Verschillende organisaties werken vanuit het pand en richten zich op bewoners met specifieke hulpvragen of ondersteuningsbehoeften. Vanuit het tweede perspectief is de Boomsspijker een plek voor en door buurtbewoners, gericht op ontmoeting, activiteiten en sociale verbondenheid. Een hulpvraag staat daarbij niet op de voorgrond.

Uit het onderzoek blijkt dat deze twee functies elkaar niet per definitie uitsluiten. Door de activiteiten in het buurthuis kunnen kwetsbaardere bewoners onderdeel worden van de gemeenschap in de buurt; juist met ondersteuning kunnen ze langer blijven meedoen. Ook kunnen de laagdrempelige activiteiten en contacten in het buurthuis bijdragen aan vroegsignalering en het vinden van passende ondersteuning wanneer dat nodig is, juist omdat er een brede groep buurtbewoners komt die anders wellicht niet in beeld is bij professionals. In de dagelijkse praktijk ontstaan echter ook

spanningen. De begeleiding die sommige bezoekers nodig hebben om mee te kunnen doen is niet altijd aanwezig of duidelijk belegd. Tegelijkertijd kan voor sommige bezoekers een duidelijke aanwezigheid van professionele ondersteuning het buurthuis minder aantrekkelijk maken.

Ons onderzoek maakt zichtbaar dat een buurthuis dat formeel voor iedereen openstaat, niet automatisch voor iedereen daadwerkelijk toegankelijk is. Wat voor de ene bewoner een prettige en levendige omgeving is, kan voor een ander te druk, onveilig of prikkelrijk zijn. De spanning tussen ruimte bieden aan bewoners in kwetsbare situaties en aantrekkelijk blijven voor een brede groep buurtbewoners is niet volledig op te lossen. Wel kan worden geïnvesteerd in de voorwaarden waaronder beide functies beter samengaan.

Daarvoor is allereerst duidelijkheid nodig over de rol van het buurthuis in een zorgzame wijk, ook in relatie tussen andere plekken in die wijk. Buurtplekken kunnen elkaar aanvullen zodat verschillende bewoners met verschillende behoeften allemaal een plek vinden waar ze zich prettig voelen. Beleidsmakers, opdrachtgevers, bewoners en maatschappelijke organisaties zouden daarbij het gesprek moeten voeren over wat wel en niet van het buurthuis, vrijwilligers en actieve bewoners mag worden verwacht. Vervolgens kunnen ze bepalen welke middelen en professionele capaciteit op locatie of op afroep nodig zijn.

Voor het preventief, wijkgericht sociaal werk zoals het buurtopbouwwerk, is het belangrijk om te waken over de rol van buurthuis als plek voor brede ontmoeting, bewonersinitiatief en eigenaarschap. Het aanspreken van bewoners op hun talenten, het ondersteunen van bewonersinitiatieven en het mogelijk maken van informele ontmoeting blijven dan leidend. Tegelijkertijd kunnen professionals en vrijwilligers die de bar en/of receptie beheren beter worden toegerust voor hun ontvangende, signalerende en verbindende rol. Structureel overleg over inclusie en concrete praktijksituaties kan helpen om afspraken te maken en verantwoordelijkheden tijdig te verdelen.

Ook het sociaal wijkteam en zorgorganisaties die vanuit het buurthuis werken hebben hierin een verantwoordelijkheid. Zij kunnen meer 'buurtsensitief' werken door nauwer aan te sluiten bij het buurtopbouwwerk, warme overdrachten naar buurtactiviteiten te organiseren en betrokken te blijven wanneer situaties complexer worden. Zorgorganisaties kunnen daarnaast expertise beschikbaar stellen aan het buurthuis en verantwoordelijkheid delen met andere professionals in het buurthuis wanneer begeleiding, vervoer of opvolging nodig is om deelname mogelijk te houden.

1. INLEIDING

Beweging naar de voorkant

Er wonen steeds meer mensen met een kwetsbaarheid in de wijk. Dit komt deels door de vergrijzing, maar ook door bewuste beleidskeuzes om mensen zo lang mogelijk thuis te laten wonen – ook bij ondersteuningsvragen (Den Broeder et al., 2024; De Lange et al., 2025). Deze ontwikkeling heeft gevolgen voor hoe het zorg- en welzijnsaanbod is georganiseerd. Landelijk beleid benadrukt steeds vaker de samenwerking tussen de eerste- en tweedelijnszorg en het sociaal domein (zie bijvoorbeeld het AZWA, Ministerie van VWS, 2025). De ambitie is hierbij ook om professionele inzet samen op te laten trekken met naasten en vrijwilligers, en de rol van buurtbewoners en gemeenschappen te versterken (Den Broeder et al., 2024; Zorginstituut Nederland, 2024). Zo ook in Amsterdam, waar de zorgwethouder onlangs nog pleitte voor een grotere rol van de samenleving in de zorg en aangaf te investeren in samenredzaamheid in de buurt (AT5, 2026).

In deze ontwikkeling speelt het sociaal domein een mogelijke sleutelrol (Ministerie van VWS, 2025). Het sociaal domein wordt steeds vaker gezien als ‘de voorkant’ van zorg en ondersteuning, waar steun dichtbij bewoners wordt georganiseerd en zwaardere zorgvragen voorkomen kunnen worden. De beoogde beweging naar de voorkant is terug te zien in allerlei initiatieven in de stad, met ‘lang leven thuisflats’, ‘hechte wijkverbanden’ en investeringen in ‘zorgzame buurten’ (Driessen & Wilting, 2025; Zorgakkoorden, z.d.; Ministerie van VWS, 2025). Het zijn initiatieven waarbij het zorgdomein en het sociaal domein samen optrekken, maar waarin ook steeds meer wordt verwacht van- en geïnvesteerd in bewonersinitiatief en lokale gemeenschappen. Deze bewonersinitiatieven vragen tegelijkertijd steeds nadrukkelijker om een eigen stem en eigen middelen voor hun activiteiten, zowel landelijk als lokaal (Dibi et al., 2022).

De gevolgen van bovenstaande ontwikkelingen voor de rol en positie van sociaal professionals zijn tweeledig. Aan de ene kant wordt verwacht dat ze gemeenschapskracht en bewonersinitiatieven faciliteren, waarbij eigenaarschap van activiteiten vooral bij bewoners ligt. Aan de andere kant wordt juist verwacht dat het sociaal werk een grotere rol gaat spelen in het ondersteunen van kwetsbare buurtbewoners voor wie zelf- of samenredzaamheid niet vanzelfsprekend is. In deze publicatie verkennen we hoe deze tweeledige verwachting haar weerslag heeft op de plek waar buurtbewoners en het sociaal werk elkaar vaak tegenkomen: het buurthuis.

Het buurthuis: waar zorg, sociaal werk en gemeenschapskracht samenkomen

Buurthuizen kunnen een cruciale rol spelen in de beoogde transitie van rollen en relaties tussen het zorgdomein, sociaal domein en bewoners. Het buurthuis vervult een spilfunctie in de verbinding tussen de sociale infrastructuur en de professionele infrastructuur in de buurt: ze zijn wijdverspreid door het land, idealiter laagdrempelig bereikbaar voor alle inwoners en bieden op veel plekken ook een fysieke uitvalsbasis voor (sociaal) professionals die in de buurt werkzaam zijn.

Ondanks die spilfunctie is de precieze rol van buurthuizen slechts beperkt uitgewerkt in beleid. In de subsidieverordening Sociale Basis 2025-2030 van de gemeente Amsterdam wordt een buurthuis bijvoorbeeld omschreven als 'een sociale accommodatie met een centrale rol in een bepaald gebied' (Gemeente Amsterdam, 2024, p.2). Welke rol het buurthuis precies vervult en voor wie, blijft daarmee grotendeels open.

Ook de doelen en verwachtingen van buurthuizen zijn vaak diffuus. Enerzijds zien we een nadruk op het bieden van een laagdrempelige plek voor bewoners in een kwetsbare positie met ook laagdrempelige toegang tot allerlei vormen van formele steun. In die hoedanigheid wordt het buurthuis dan ook vaak gezien als een verzamelplek van waaruit zowel sociaal wijkteams, buurtopbouwwerk als andere (zorg)organisaties werken. Anderzijds wordt gesproken over de behoefte aan laagdrempelige plekken en activiteiten voor ontmoeting, activering en kwaliteit van leven van buurtbewoners: plekken die gerund worden voor en door bewoners. Het doel is dan om mensen te verbinden en 'gemeenschapskracht' in de buurt te vergroten. Deze twee functies kunnen elkaar versterken, maar in de dagelijkse praktijk stellen ze ook verschillende eisen stellen aan de inrichting en organisatie van een buurthuis.

Een meer recente ontwikkeling in Amsterdam is dat buurthuizen gaan fungeren als plek voor niet-geïndiceerde inloop-dagbesteding. Op dit moment wordt dit nog vaak georganiseerd op locaties, gelieerd aan (zorg)organisaties, die ook geïndiceerde dagbesteding bieden. De Gemeente Amsterdam stelt in haar nieuwe visie op dagbesteding dat ze voor zowel beschutte als niet-beschutte inloop-dagbesteding zoveel mogelijk gebruik van het buurthuis willen maken, in samenwerking met sociaalwerkorganisaties (Gemeente Amsterdam, 2025a). Hierdoor wordt het buurthuis meer dan nu een plek voor ondersteuning van meer kwetsbare buurtbewoners.

Eerder onderzoek van het Ben Sajet Centrum laat zien dat inloop-dagbesteding in buurthuizen niet alleen voordelen, maar ook verschillende dilemma's met zich meebrengt (Stekelenburg & Glimmerveen, 2024). Zo kunnen behoeftes van bezoekers sterk uiteenlopen en met elkaar op gespannen voet staan. De ontwikkeling van inloop-dagbesteding raakt daarmee aan een breder vraagstuk: hoe kan het buurthuis meer ruimte bieden aan bewoners die ondersteuning nodig hebben, zonder dat andere bewoners zich minder welkom voelen of het open karakter van de plek verloren gaat?

Ook in Huis van de Buurt de Boomsspijker in de Nieuwmarktbuurt in Amsterdam Centrum speelt dit vraagstuk. Zo speelt – zeker gezien de vergrijzende buurt – de vraag of het buurthuis wel goed toegankelijk is en blijft voor mensen die bijvoorbeeld dementie ontwikkelen, en of het buurthuis niet meer op hen moet worden ingericht. Tegelijkertijd wordt de Boomsspijker intensief gebruikt door uiteenlopende buurtbewoners, waarbij het sociaal werk sterk inzet op sociale verbondenheid en daarmee preventie (Raad voor Volksgezondheid & Samenleving, 2026). Een sterkere gerichtheid op kwetsbare buurtbewoners kan gevolgen hebben voor de aantrekkelijkheid van de plek voor andere bezoekers.

In deze publicatie verdiepen we ons daarom in Huis van de Buurt de Boomsspijker. De locatie dient als casusstudie waarin we leren over hoe de twee ambities rondom buurthuizen samengaan, soms schuren, en hoe dat er precies uit ziet in de alledaagse praktijk. We verdiepen ons in het daadwerkelijke gebruik van het buurthuis en omliggende

voorzieningen en verkennen hoe betrokkenen navigeren tussen uiteenlopende belangen en verwachtingen.

Dit onderzoek

Het onderzoek dat als basis dient voor deze publicatie richt zich op het gebruik van Huis van de Buurt De Boomsspijker en de verwachtingen die bewoners, professionals en beleid van het buurthuis hebben in het licht van eerdergenoemde maatschappelijke en beleidsmatige ontwikkelingen. Om dit in kaart te brengen, stonden de volgende vragen centraal:

1. Welke functies vervult het buurthuis in de verschillende perspectieven van betrokkenen?
2. Hoe wordt in de praktijk omgegaan met deze soms contrasterende perspectieven?

Door in te zoomen op de alledaagse praktijk in de Boomsspijker wordt duidelijk welke verschillende invullingen er worden gegeven aan 'goed doen' in het buurthuis. De eerste onderzoeksvraag brengt de verschillende functies en perspectieven in beeld. De tweede vraag richt zich op de manier waarop deze perspectieven in de dagelijkse praktijk samengaan of schuren. Vanuit deze twee vragen reflecteren we op hoe bewoners, vrijwilligers en professionals gezamenlijk kunnen bouwen aan een buurthuis dat aansluit bij de verschillende behoeften in de wijk.

2. WERKWIJZE

Dit rapport is gebaseerd op een casusstudie naar Huis van de Buurt de Boomsspijker. In het onderzoek zochten we uit welke dilemma's en vraagstukken spelen in de dagelijkse praktijk van deze locatie en hoe professionals, vrijwilligers en bewoners daarbij navigeren tussen verschillende verwachtingen en belangen. Een casusstudie biedt ruimte om de complexiteit van ons vraagstuk binnen de specifieke context van de casus te onderzoeken (Verschuren, 2003; Beeris, 2025). In het kader na dit hoofdstuk schetsen we de context van de Boomsspijker en haar omgeving in meer detail.

We kozen voor de Boomsspijker als locatie omdat al enkele jaren wordt besproken of dit buurthuis zich, gezien de vergrijzende bevolking in de omliggende buurt, sterker moet gaan richten op mensen met beginnende dementie. Op dit moment maakt een brede groep buurtbewoners gebruik van de locatie en zetten de buurtopbouwwerkers zich in om de diversiteit onder bezoekers verder te vergroten. In de Boomsspijker wordt daarmee zichtbaar hoe beleidsmatige verwachtingen samenkomen en soms kunnen schuren met de dagelijkse praktijk van het buurtopbouwwerk.

Twee onderzoekers verrichtten het veldwerk voor het onderzoek. Ze deden dit in samenwerking met twee sociaal werkers uit het buurtopbouwwerk, waarvan één mede analyseerde en de andere vooral praktisch ondersteunde. Beide sociaal werkers waren destijds werkzaam in en om het buurthuis. De dataverzameling liep gedurende een periode van drie maanden. Om verschillende perspectieven op te halen combineerden we kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeksmethoden: enquêtes, interviews, een focusgroep en observaties. Hieronder lichten we de verschillende onderdelen verder toe.

Enquêtes onder bewoners

De inzet van enquêtes had als doel de ervaringen van een diverse groep bewoners op te halen; van zowel bezoekers van de Boomsspijker, bezoekers van omliggende maatschappelijke voorzieningen, als bewoners die geen van deze voorzieningen bezoeken. Met de enquêtes probeerden we te achterhalen waarom bewoners wel of niet gebruik maken van maatschappelijke voorzieningen, waarbij we telkens specifiek uitvraag deden naar de Boomsspijker. We vroegen bijvoorbeeld naar redenen om buurthuizen wel of niet te bezoeken; welke buurtlocaties bewoners gebruiken en waarom, en hoe bewoners verschillende maatschappelijke voorzieningen in de buurt beoordelen. Bezoekers van de Boomsspijker vroegen we naar hun ervaring met het buurthuis.

Deelnemers werden op verschillende manieren geworven: bij maatschappelijke voorzieningen, op straat en via onlinekanalen. In totaal vulden 31 bewoners een enquête in, waarvan 58% vrouw. Van deze respondenten gaven 22 aan het buurthuis de Boomsspijker te bezoeken. De gemiddelde leeftijd van de respondenten was 62 jaar oud, met een bereik van 38-81 jaar oud. Hoewel het aantal respondenten niet een representatief beeld geeft voor de hele buurt, geven de uitkomsten van de enquête wel een eerste inzicht in de diversiteit aan ervaringen en de verschillende manieren waarop bezoekers naar het buurthuis kijken.

Interviews professionals en buurtbewoners

Vanuit het parallel lopende onderzoek ‘Zorgzaamheid in de Wijk: Nieuwmarktbuurt Amsterdam’ (Keuker et al., 2026) gebruikten we interviews met drie professionals en zes oudere buurtbewoners. Hiermee kregen we een diepgaander inzicht in hoe deze professionals en buurtbewoners denken over het buurthuis, hoe ze deze gebruiken, welke richting het buurthuis in de toekomst op zou moeten gaan en wat er hiervoor nodig is. Met professionals bespraken we ook hoe ze in contact komen met bewoners en met elkaar, en welke rol het buurthuis daarin heeft.

Focusgroep met professionele gebruikers van het buurthuis

We organiseerden een focusgroep met zeven professionals die vanuit verschillende achtergronden werken in en vanuit het buurthuis. Hiervoor sloten we aan bij een periodieke bijeenkomst binnen het buurthuis: twee keer per jaar vindt er een toegankelijkheidsoverleg plaats. Nadat deze bijeenkomstenreeks een periode was stilgevallen, diende de focusgroep als hernieuwde aftrap van een overlegplatform gericht op inclusie en sociale toegankelijkheid.

Het doel van deze focusgroep was om de professionele gebruikers van het pand te laten uitwisselen over hun (toekomst)verwachtingen van het buurthuis. We bespraken kenmerken van de omliggende buurt en haar bewoners, in hoeverre de huidige bezoekers van de Boomsspijker daar een afspiegeling van zijn en welke bewoners zich meer of minder welkom voelen in de Boomsspijker. Ook gingen we in op de rol van Huis van de Buurt de Boomsspijker in relatie tot overige buurtplekken: welke locatie trekt welke bewoners, en elke overlap of gaten zien de professionals daarbij. Tot slot gingen we in op de vraagstukken die professionals zien rondom het bereiken van specifieke doelgroepen.

In totaal waren zeven professionals aanwezig bij de focusgroep, werkzaam bij het Buurtteam Nieuwmarkt, buurtopbouwwerk en sociaal beheerder van stichting DOCK, Stichting Mentorschap en de Regenboog.

Observaties in de Boomsspijker

Tot slot hebben we observaties uitgevoerd in het buurthuis. Het doel van deze observaties was om aanvullende informatie te verzamelen over het gebruik van het buurthuis, de dagelijkse praktijk en dilemma's die daarbij naar voren komen.

Het voordeel van observaties is dat er zaken worden opgemerkt die voor professionals in het pand vanzelfsprekend zijn. De onderzoeker kon daarover in korte gesprekjes vragen stellen of uitvragen waarom iets op een bepaalde manier gaat of werkt. Vanuit deze alledaagse ervaringen distilleerden we de verschillende praktijken en perspectieven van zowel bezoekers van het buurthuis als de daar werkzame professionals. Ook zagen hoe die uiteenlopende praktijken en perspectieven al dan niet met elkaar samengingen. In totaal waren we zes dagdelen op locatie aanwezig om te observeren.

Gedurende het traject voerden we meerdere gesprekken met de sociaal werker die bij de totstandkoming van dit onderzoek betrokken was. Haar ervaringen en langdurige observaties – zowel als buurtopbouwwerker als bewoner van de Nieuwmarktbuurt – gaven mede richting en duiding aan de analyse van het onderzoeksmateriaal.

De observaties en citaten in dit rapport zijn gepseudonimiseerd. De namen zijn gefingeerd.

BEELD VAN DE BUURT

De wijk en haar bewoners

De Boomsspijker ligt in de Nieuwmarktbuurt in hartje Centrum Amsterdam. De Nieuwmarktbuurt telt circa 1.100 woningen, waarvan ongeveer 60% corporatiebezit. Het aandeel oudere bewoners is hoog: ongeveer 30% is 65 jaar of ouder en 10% is 75-plus en alleenwonend, wat aanzienlijk boven het stedelijk gemiddelde (3%) ligt. Daarnaast woont een relatief groot deel van de huishoudens op minimumniveau (20% t.o.v. 16% stedelijk) en zijn er weinig gezinnen met kinderen. 61% van de bewoners heeft geen migratieachtergrond (Gemeente Amsterdam, 2025b).

Het buurthuis

Het gebouw De Boomsspijker stamt uit 1929 en is gebouwd in de Amsterdamse School stijl, oorspronkelijk als basisschool. Het pand kreeg over de tijd steeds meer een buurtfunctie. Buurtbewoners spelen een actieve rol in het organiseren en begeleiden van activiteiten en evenementen, maar er zijn ook professionele organisaties werkzaam. Sociaal werkorganisatie DOCK is verantwoordelijk voor het facilitair beheer van het pand en de coördinatie van programmering en ruimteverhuur. Ook heeft DOCK de opdracht om buurtopbouwwerk uit te voeren in de wijk met de Boomsspijker als werkplek en uitvalsbasis. Het Buurtteam Nieuwmarkt werkt vanuit de Boomsspijker en organisaties als Stichting Woon, Stichting Leergeld, Stichting Mentorschap en thuiszorgorganisatie Buurtzorg zijn er vast gehuisvest. Er is een buitenschoolse opvang gehuisvest op de tweede verdieping. Er zijn ook organisaties die structureel een ruimte huren om hun deelnemers te ontvangen, zoals de Opstap; een kunstzinnige dagbestedingsorganisatie en Cybersoek; een platform dat zich inzet voor digitale zelfredzaamheid.

In het Huis van de Buurt de Boomsspijker is op dit moment geen coördinator van de locatie: de verantwoordelijkheid voor het pand ligt in de opdracht van DOCK en wordt in de praktijk gedeeld onder (professioneel) beheer en het buurtopbouwwerk. De bar en receptie worden veelal bestierd door vrijwilligers onder begeleiding van professional beheer, die via de Vrijwilligers Centrale bij DOCK terechtgekomen. Onder andere om te re-integreren in het werkleven of omdat ze leuke en zinnige daginvulling zoeken.

Omliggende buurtplekken

De wijk is rijk in voorzieningen ten opzichte van andere wijken in Amsterdam. Er is een vrij grote diversiteit aan maatschappelijke inloopvoorzieningen en culturele instellingen in de Nieuwmarktbuurt en omliggende buurten, zoals onder andere de Moddermolen (buurtkamer gecoördineerd door de Regenboog), Huis de Pinto (literair en cultureel centrum), Buurtkamer OKP30 (door bewoners bestierd) en Woon-/zorgvoorziening De Flesseman (van zorgorganisatie Amsta). Daarnaast bevinden zich in en rond de buurt diverse voorzieningen voor dak- en thuislozen en voor mensen met verslavingsproblematiek. Naast maatschappelijke en culturele voorzieningen spelen ook de vele horecagelegenheden een belangrijke rol als ontmoetingsplek in de buurt, zoals bijvoorbeeld de veelgenoemde Orff en Café Captein en co.

3. RESULTATEN

Twee perspectieven op de functie van de Boomsspijker

Uit de enquêtes, observaties, interviews en focusgroep komen twee perspectieven op de functie van Huis van de Buurt de Boomsspijker naar voren. In het eerste perspectief is de Boomsspijker vooral een plek waar bewoners met een hulpvraag of een kwetsbaarheid toegang vinden tot hulp en ondersteuning. In het tweede perspectief is het buurthuis een plek voor en door buurtbewoners met of zonder kwetsbaarheid, primair gericht op ontmoeting, activiteiten, eigenaarschap en onderlinge verbondenheid. Deze twee perspectieven sluiten elkaar niet uit. In de dagelijkse praktijk bestaan zij naast elkaar en kunnen zij elkaar versterken. Tegelijkertijd brengen zij verschillende verwachtingen met zich mee over voor wie het buurthuis is, welke ondersteuning er beschikbaar moet zijn en wie verantwoordelijk is voor de organisatie daarvan. Hierdoor zijn er ook verschillende opvattingen over wat de plek betekent – of zou moeten betekenen – voor buurtbewoners met uiteenlopende achtergronden en situaties. In dit hoofdstuk beschrijven we beide perspectieven en laten we aan de hand van concrete voorbeelden zien waar zij samengaan en waar zij schuren.

Plek voor begeleide activiteiten en hulp

Uit de enquêtedata blijkt dat ongeveer 13% van de respondenten aangeeft naar een buurthuis te gaan om hulp of ondersteuning te ontvangen. Zij hebben bijvoorbeeld een hulpvraag voor het sociaal wijkteam. Enkele professionals werkzaam in het buurthuis zien hun werkplek ook op die manier: zij geven aan vooral te werken in reactie op ondersteunings- of adviesvragen van bewoners. Denk aan stichting WOON, stichting Leergeld, dagbesteding de Opstap en het Buurtteam.

Ook zijn er bewoners die heel specifiek voor professioneel begeleide activiteiten komen, bijvoorbeeld als deelnemer bij de dagbesteding. De Regenbooggroep organiseert in de Boomsspijker een filmclub die met name is gericht op mensen met psychische kwetsbaarheden die vanuit de hele stad komen. Deze doelgroepgerichte aanpak zien we terug in de communicatie op hun websites: de Boomsspijker is de locatie waar bewoners een afspraak kunnen maken voor een hulpvraag bij hun organisaties of terecht kunnen wanneer zij binnen een ‘doelgroep’ vallen. Volgens dit perspectief is het buurthuis dan ook een plek met activiteiten en voorzieningen voor specifieke doelgroepen die hulp- of ondersteuning nodig hebben, zoals kwetsbare ouderen, mensen met psychische klachten of geldzorgen.

We herkennen dit perspectief ook bij reacties van bewoners die juist (nog) geen ondersteuningsvraag hebben. Zij geven bijvoorbeeld aan niet in de Boomsspijker te komen omdat ze daar nog niet ‘klaar voor zijn’ en omdat ze geen hulpvraag hebben. Zij lijken in de veronderstelling te zijn dat de Boomsspijker een plek is waar je heen gaat als je iets mankeert.

Vanuit onze observaties en gesprekken zagen we verder dat bewoners die met een duidelijke hulpvraag of voor specifieke doelgroepgerichte activiteiten kwamen niet tot weinig

gebruikmaakten van de open inloopfunctie van het buurthuis en de laagdrempelige ontmoetingsactiviteiten. Ze hadden ook weinig contact met de bezoekers daarvan, vaak buurtbewoners. Enkele deelnemers van de dagbesteding wisten bijvoorbeeld niet dat zij welkom zijn om gebruik te maken van de barzaal en laagdrempelig mee kunnen doen met de andere activiteiten.

Kortom, vanuit dit perspectief is het buurthuis vooral een plek voor bewoners die zich om uiteenlopende redenen in een kwetsbare situatie bevinden en behoefte hebben aan hulp of ondersteuning. Dat kunnen bezoekers uit de hele stad zijn die aansluiten bij een doelgroepgerichte activiteit van bijvoorbeeld de Regenboog Groep, Stichting Mentorschap of de dagbesteding. Het kunnen ook buurtbewoners zijn met een specifieke vraag voor stichting WOON of het Buurtteam. Het buurthuis ontleent zijn betekenis vanuit dit perspectief vooral aan de aanwezigheid en bereikbaarheid van specifieke professionele ondersteuning.

Plek voor en door buurtbewoners

Het tweede perspectief vertrekt vanuit een ander uitgangspunt: het buurthuis is een plek voor alle bewoners uit de buurt, van jong tot oud en van veerkrachtig tot kwetsbaar. Het gaat hier niet primair om het vinden van hulp: een eventuele hulpvraag staat niet op de voorgrond. Centraal staan ontmoeting, gezelligheid, het inzetten van talent en de mogelijkheid om iets te betekenen voor de buurt en voor andere bewoners. Bewoners en bezoekers gaven via de enquêtes bijvoorbeeld aan dat ze graag naar de Boomsspijker gaan om deel te nemen aan activiteiten gericht op buurtbewoners of om zelf een bijdrage te leveren aan die activiteiten. Anderen komen er omdat de prijzen laag zijn. Er zijn ook mensen die niet met de activiteiten meedoen, maar er wel veel tijd doorbrengen. Eén van die mensen is Gijs:

> *“Nou, even een bakkie koffie drinken, af en toe een beetje een praatje maken met mensen, maar niet specifiek voor activiteiten.” (Bewoner, 57 jaar)*

De professionals van met name het buurtopbouwwerk van DOCK gebruiken het buurthuis als plek en middel om bewoners te enthousiasmeren, hun talenten te versterken en te activeren om zich in te zetten voor de buurt. Zij letten daarbij op het bereiken van een diverse groep buurtbewoners door samen met bewoners een breed aanbod aan cursussen, evenementen en activiteiten te organiseren. Ze streven naar diversiteit in bijvoorbeeld leeftijd, gezondheid, sociaaleconomische status of migratieachtergrond. De activiteiten worden ingezet als middel om sociale verbondenheid tussen buren en verschillende gemeenschappen in de buurt te versterken.

Wanneer het buurthuis en de activiteiten een eenzijdige groep buurtbewoners aantrekt, bijvoorbeeld alleen maar ouderen, grijpen de professionals in door met buurtbewoners andersoortige activiteiten te organiseren die weer andere buren trekt.

> *“Wat ik herken van expats, de mensen die we dan hier kennen, dat er een hele grote groep mensen is die heel graag iets wil doen voor hun buurt. Dus we hebben allemaal, we kennen best wel wat internationals hier. En ik zie ook wel internationals die fulltime werken en die dan nog een soort drang hebben naar community.” (Buurtopbouwwerker)*

Naar aanleiding van deze signalen is enkele maanden geleden een Engelstalige spelletjesavond gestart, getrokken door een jonge Engelssprekende buurman, wat weer een hele groep nieuwe bezoekers trekt.

Tegelijkertijd blijft het zoeken naar een balans tussen de behoeften van verschillende buurtbewoners. Professionals herkennen dat wat een plek voor de ene bewoner aantrekkelijk maakt, voor andere bewoners juist onaantrekkelijk kan zijn. Zij zien bovendien vaak dezelfde buurtbewoners terug bij activiteiten en evenementen, terwijl andere bewoners die mogelijk behoefte hebben aan een fijne plek niet in het buurthuis terecht komen. We zien dat de aanwezigheid van de ene bezoeker ervoor zorgen dat de andere bezoeker zich er niet meer welkom voelt. Zo hebben de jonge scholieren die hun lunch in De Boomsspijker nuttigen en de oudere yoga-deelnemers soms last van elkaar: waar de jonge scholieren het buurthuis gebruiken om te ontladen en te socializen hebben de yoga-deelnemers behoefte aan rust en ontspanning. Dit geldt ook voor een deelnemer van de dagbesteding die aangeeft dat hij niet veel prikkels aankan en dat de kinderen van de buitenschoolse opvang in het pand soms veel geluid maken.

Wanneer het buurthuis wordt gezien als plek voor en door de buurt, benadrukt dit het buurtgerichte karakter waarbij eigenaarschap en een afspiegeling van buurtbewoners centraal staat: het is een plek waar bewoners activiteiten kunnen bezoeken, anderen kunnen ontmoeten en zelf initiatieven kunnen organiseren. Het buurthuis is inclusief doordat deelname niet afhankelijk is van een hulpvraag of van het behoren tot een specifieke doelgroep. Dat betekent echter niet dat iedereen zich er automatisch thuis voelt. Ook een algemene en open voorziening kan in de praktijk drempels opwerpen voor sommige bewoners.

Praktijken waar perspectieven samengaan en schuren

Hoewel de twee perspectieven helpen om onderscheid te maken in hoe mensen naar de functie van het buurthuis kijken, zijn ze in de praktijk niet altijd van elkaar te scheiden. In de observaties en interviews kwamen we situaties tegen waarin bezoekers voor ontmoeting of laagdrempelige activiteiten naar het buurthuis kwamen, maar gaandeweg meer aandacht en ondersteuning nodig hadden. Juist in deze situaties wordt zichtbaar waar de functie van open buurtplek overgaat in de functie van hulp en ondersteuning; inclusief waar ze elkaar kunnen versterken en waar ze op gespannen voet staan. In deze paragraaf bespreken we twee van deze praktijkvoorbeelden.

Waar de casus van Gijs vooral laat zien dat een bepaalde mate van begeleiding nodig is om iemands deelname voor alle betrokkenen prettig te houden, laat de casus van Luus zien dat praktische en persoonlijke ondersteuning nodig kan zijn om deelname überhaupt mogelijk te maken. In beide gevallen ontbreekt momenteel een structurele oplossing als iemands ondersteuningsbehoefte toeneemt.

PRAKTIJKVOORBEELDEN

De bezoeker die soms meer begeleiding nodig heeft

Het eerste voorbeeld gaat om Gijs, een buurtbewoner van 57 jaar. Gijs kreeg enkele jaren geleden een woning toegewezen in de Nieuwmarktbuurt na een poos dakloosheid. Via het sociaal wijkteam kwam hij in contact met een professional van het buurtopbouwwerk in de Boomsspijker. Deze opbouwwerker keek samen met hem naar zijn interesses en talenten om een daginvulling te vinden. Gijs zou schilderlessen geven maar helaas bleek zijn gezondheid te broos. De sociaal werker bleef hem motiveren om naar het buurthuis te komen zodat hij niet meer alleen thuis zat. Gijs voelde zich in de Boomsspijker steeds meer thuis en kwam er hele dagen en hoefde vaak niet voor zijn consumpties te betalen. Professionals en vrijwilligers waren niet altijd blij met zijn aanwezigheid: hij mengde zich in andermans gesprekken en had niet goed door dat anderen dat niet prettig vonden. Een professional vroeg hem om daarmee te stoppen. Dit viel bij Gijs niet in goede aarde en hij is vervolgens enkele maanden niet in het buurthuis geweest.

De situatie van Gijs laat zien hoe beide functies van het buurthuis in één persoon samenkomen. Gijs kreeg ondersteuning bij een specifieke hulpvraag en werd daarna geënthousiasmeerd om andere buurtbewoners te ontmoeten en iets te betekenen voor de buurt. De situatie werd ingewikkelder toen zijn gedrag over de grenzen van andere bezoekers ging. Uit de focusgroep blijkt dat de verantwoordelijkheid voor het begeleiden van dergelijke situaties niet formeel is belegd. Hierdoor ontstaat het risico dat zowel Gijs als andere bezoekers zich niet langer welkom voelen of zijn. Deze casus maakt zichtbaar dat, ondanks het uitgangspunt dat ‘iedereen welkom is’, mensen in de praktijk toch buiten de voorziening kunnen vallen als er meer begeleiding nodig is dan binnen het buurthuis beschikbaar is.

De bezoeker die in toenemende mate kwetsbaar wordt

Ook in andere situaties zien we dat professionals en vrijwilligers grenzen trekken in het omgaan met meer kwetsbare bezoekers. Zo speelde er een situatie rondom Luus, die al jaren deelnam aan de wekelijkse bingo. De bingo is een bewonersinitiatief dat al 20 jaar loopt. Het buurtopbouwwerk is op de achtergrond beschikbaar voor praktische ondersteuning, maar niet aanwezig bij de bingo zelf. Een betrokken bewoner signaleerde dat Luus vaker verward was en zich de verkeerde tijdstippen voor de bingo meldde. Ze besprak dit met de buurtopbouwwerker, die vervolgens het gesprek aanging met het sociaal wijkteam dat in het pand werkt. Ze vermoedden beginnende dementie. Op een gegeven moment kon mevrouw niet meer op eigen kracht naar de bingo toekomen. Verschillende professionals binnen de Boomsspijker vanuit zowel het buurtopbouwwerk als het sociaal wijkteam hebben haar een tijdlang opgehaald of begeleid naar de bingo toe, zodat ze hieraan kon blijven meedoen. Op een gegeven moment lukte dit niet meer; de tijdsinvestering werd te groot voor de betrokken professionals, en mevrouw zelf werd steeds huiveriger. De betrokken professionals bespraken dat een vrijwilliger haar zou kunnen ophalen, bijvoorbeeld andere bingo-deelnemer, maar dat wilde mevrouw niet. Sindsdien komt ze niet meer naar de Boomsspijker.

Deze praktijksituatie laat zien dat samenwerking tussen actieve bewoners, het buurtopbouwwerk en het sociaal wijkteam eraan kan bijdragen dat het buurthuis langer toegankelijk blijft voor iemand met een toenemende ondersteuningsbehoefte. De laagdrempelige bingo maakte bovendien vroegsignalering mogelijk: een actieve bewoner merkte als eerste veranderingen op en besprak deze met professionals. Tegelijkertijd werd ook de grens van deze samenwerking zichtbaar. De betrokken professionals rekten hun taken op door mevrouw op te halen en te begeleiden, maar konden dit niet blijvend volhouden. Een vrijwillige oplossing sloot niet aan bij de wens van mevrouw. Onduidelijk is de rol van betrokken professionals bij mevrouw thuis: vanuit het buurthuis is geen contact met thuiszorg of een casemanager dementie.

Tussenconclusie

De resultaten laten zien dat de Boomsspijker verschillende functies vervult. Voor de ene bewoner is het een vertrouwde plek voor ontmoeting tussen buurtgenoten, waarbij deelname aan het buurtleven centraal staat en mensen eigenaarschap over de locatie en programmering ervaren. Voor de andere bewoner is het vooral een plek waar hulp en ondersteuning beschikbaar zijn of waar meer beschut contact met een groep lotgenoten kan worden gevonden. De Boomsspijker bevindt zich daarmee op het snijvlak van zorg en samenleven in de buurt.

De twee functies kunnen elkaar versterken. Voor sommige mensen biedt de aanwezigheid van professionals het gevoel van veiligheid waardoor ze makkelijker de stap zetten om deel te nemen aan activiteiten en zo dus actief blijven in de buurt. Maar het werkt ook andersom: doordat mensen voor laagdrempelige activiteiten naar het buurthuis komen waar ook professionals aanwezig zijn, kunnen problemen en ondersteuningsbehoeften eerder worden gesignaleerd. Er kan dan eerder passende ondersteuning worden geboden waarmee mensen zich beter weten te redden en verslechtering wordt voorkomen.

We schetsen echter ook situaties waarin de twee functies schuren. Bewoners in kwetsbare situaties zijn welkom in het buurtbuis, maar hun deelname aan activiteiten wordt ingewikkelder zodra zij extra begeleiding nodig hebben, of als hun gedrag door andere bezoekers als grensoverschrijdend wordt ervaren. Het buurtopbouwwerk kan zulke situaties niet altijd ondervangen; hun primaire functie is het versterken van gemeenschappen in de buurt, maar voor de meer intensieve vormen van individuele begeleiding die soms nodig is voor een bewoner om mee te blijven doen in die gemeenschap is vaak geen ruimte. Bovendien zien we dat het breed toegankelijke en open karakter van het buurthuis onder druk komt te staan wanneer de plek sterk wordt geassocieerd met hulpverlening of met specifieke kwetsbare groepen. Bewoners zonder hulpvraag kunnen dan het gevoel krijgen dat het buurthuis niet voor hen bedoeld is, een gedachte die wij ook nu al terugzagen in de bewonersenquêtes.

Vanuit ons onderzoek zien we daarmee drie samenhangende vraagstukken rondom de rol van het buurthuis in een veranderende verzorgingsstaat. Ten eerste: het is niet vanzelfsprekend wat het betekent dat een buurthuis ‘voor iedereen’ is. Ondanks zulke ambities loopt het altijd uiteen hoe toegankelijk en aantrekkelijk verschillende buurtbewoners het buurthuis vinden en kan de aanwezigheid van sommigen een reden zijn voor anderen om niet te komen. Ten tweede: het is nog niet altijd duidelijk hoe de grenzen precies verschuiven van wat er wordt verwacht van vrijwilligers, bewoners, sociaal werkers en zorgprofessionals. In ieder geval zetten de zwaardere ondersteuningsvragen van buurtbewoners de huidige rol van vrijwilligers en het sociaal werk onder druk. Ten derde: een grotere rol voor het buurthuis in hulp en ondersteuning roept de vraag op welke waarden richting geven aan de activiteiten op de locatie en wie dat bepaalt. De verschillende perspectieven hierop botsen nu soms, en het is onontkoombaar (en vaak ook noodzakelijk) dat betrokken partijen onderhandelen over hoe hiermee om te gaan. Deze drie vraagstukken werken we verder uit in het volgende hoofdstuk.

4. DISCUSSIE

Drie vraagstukken rond de toekomst van het buurthuis

Buurthuis De Boomsspijker is een laagdrempelige plek voor en door buurtbewoners, maar ook een plek waar (professionele) hulp en ondersteuning dichtbij zijn en waar meer kwetsbare buurtbewoners een beschutte ontmoetingsplek vinden. Deze twee functies staan doorlopend naast elkaar. Soms versterken ze elkaar, maar ze brengen ook verschillende verwachtingen met zich mee over toegankelijkheid, deskundigheid, verantwoordelijkheid en eigenaarschap.

In dit hoofdstuk staan we stil bij wat deze uiteenlopende verwachtingen precies betekenen in het licht van de bredere maatschappelijke ontwikkelingen die zijn weerslag hebben op de rol van het buurthuis: vergrijzing, vermaatschappelijking van de zorg, en de daarmee gepaard gaande 'verschuiving naar de voorkant' in zorg naar welzijn. We zoomen in op drie voorname vraagstukken:

A. Wat betekent het dat het buurthuis 'voor iedereen' is?
B. Hoe veranderen grenzen in de rollen en verantwoordelijkheden van bewoners, vrijwilligers en professionals?
C. Van wie is het buurthuis, en wie bepaalt wat daarbinnen als 'goed doen' geldt?

Deze drie vraagstukken hangen nauw met elkaar samen. Wie het buurthuis bezoekt bepaalt mede welke ondersteuning nodig is en ook wat dit vraagt aan betrokkenen. En andersom bepaalt de aanwezige ondersteuning evengoed voor wie het buurthuis een meer of minder aantrekkelijke plek is en wie eigenaarschap ervaart over de plek.

A. Wat betekent voor iedereen?

Zowel beleidsmatig als vanuit betrokken organisaties en professionals wordt gezegd dat het buurthuis 'voor iedereen' is. Wat dat precies betekent en wie zich in de praktijk voornamelijk welkom voelt hangt af van hoe zaken als toegankelijkheid en inclusie concreet worden ingevuld.

Eén invulling die duidelijk naar voren komt is dat het buurthuis voor iedereen toegankelijk is: er is geen indicatie nodig om binnen te lopen of mee te doen aan activiteiten. Het buurtopbouwwerk richt zich daarbij in het bijzonder op buurtbewoners uit de omliggende buurt. Het is tenslotte een huis ván de buurt. Zo is er in de Boomsspijker iets te doen voor mensen van bijna alle leeftijden en met uiteenlopende culturele en sociaaleconomische achtergronden. Dit wordt ook voornamelijk door bewoners zelf georganiseerd. Sociaal werkers proberen te voorkomen dat slechts één bepaalde groep het buurthuis weet te vinden en nemen waar nodig maatregelen om ook andere bewoners te bereiken. Uitgangspunt is dat het buurthuis openstaat voor buurtbewoners met uiteenlopende leeftijden, achtergronden en leefomstandigheden: een goede afspiegeling van de buurt, met of zonder rugzak.

Een tweede invulling is dat 'voor iedereen' betekent dat ook mensen met psychische, cognitieve of fysieke kwetsbaarheden die een bepaalde mate van ondersteuning nodig hebben mee kunnen doen. Dat betekent dat professionals zich hier soms extra voor moeten

inspannen. ‘Voor iedereen’ verwijst vanuit dit perspectief dus naar een ander type diversiteit. Het gaat niet zozeer om verschillen in leeftijd of culturele achtergrond waarmee in de programmering al bewust rekening wordt gehouden, maar om verschillen in fysieke, cognitieve en psychische mogelijkheden en ondersteuningsbehoeften. Zoals we in eerdere hoofdstukken bespraken, is deze vorm van inclusie in de Boomsspijker nog niet volledig gerealiseerd: de begeleiding of ondersteuning die sommige bezoekers nodig hebben om zich thuis te voelen of deel te nemen is niet altijd aanwezig.

We zien dus twee verschillende invullingen van de ambitie om een plek ‘voor iedereen’ te zijn. In de eerste ‘staat de deur open’; iedereen mag binnenkomen en professionals proberen daarbij een zekere mate van diversiteit te waarborgen. In de tweede invulling gaat het vooral om het wegnemen van drempels en bieden van aanvullende ondersteuning voor mensen die om diverse redenen – onbegrepen gedrag, beginnende dementie of (andere) psychische kwetsbaarheden – anders geen gebruik zouden (kunnen) maken van de mogelijkheden en activiteiten in het buurthuis.

Generiek én functioneel

Het is aantrekkelijk om beide invullingen van ‘voor iedereen’ binnen één locatie te willen verenigen; dus om én een brede afspiegeling te willen zien van de diversiteit onder buurtbewoners én voldoende ondersteuning te bieden om toegankelijk te blijven voor wie die toegankelijkheid niet vanzelfsprekend is. Ook in beleid en theorie wordt vaak van algemene voorzieningen verwacht dat zij breed toegankelijk én inclusief zijn. In de praktijk is deze combinatie echter lang niet altijd vanzelfsprekend.

Welschen en collega’s (2020) onderscheiden in dit verband twee functies van het buurthuis: een generieke en nabije functie voor alle buurtbewoners en een meer functionele, doelgroepgerichte functie. Deze twee functies sluiten aan bij de verschillende betekenissen die in ons onderzoek aan ‘voor iedereen’ worden gegeven. Daarbij blijkt uit onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut dat in het buurtopbouwwerk vooral aandacht is voor culturele diversiteit, maar dat verschillen die samenhangen met bijvoorbeeld (verstandelijke) beperkingen minder vanzelfsprekend worden meegenomen (Brock, et al., 2026, p.7). Dat herkennen we in de Boomsspijker.

Verschillende aspecten spelen een rol in welke invulling in de praktijk de nadruk krijgt. Zo speelt ten eerste de samenstelling van de bezoekersgroep een rol. Mensen voelen zich niet alleen aangetrokken tot een activiteit, maar ook tot de andere mensen die daar komen. Wanneer zij zich niet met de andere bezoekers identificeren of zich ongemakkelijk voelen in hun aanwezigheid, kan een plek minder aantrekkelijk of toegankelijk worden. Wat voor de ene bewoner een prettige en levendige omgeving is, kan voor een ander te druk, onveilig of prikkelrijk zijn.

Ten tweede vraagt een inclusief buurthuis iets van de programmering en van de organisatie van professionals en vrijwilligers. Er zijn in Amsterdam en andere steden voorbeelden waarin beide functies binnen één locatie worden gecombineerd. Het generieke en nabije karakter blijft daar het uitgangspunt, terwijl binnen de programmering ook ruimte wordt gemaakt voor bijvoorbeeld prikkelarme activiteiten of activiteiten waarbij meer begeleiding aanwezig is. Uit eerder onderzoek naar inloop dagbesteding blijkt dat het daarbij behulpzaam is als er ten alle tijden een professional aanwezig is die specifiek de groepsdynamiek en sfeer in de gaten houdt en ingrijpt wanneer dat nodig is (Stekelenburg & Glimmerveen, 2024). Dit is niet op elke locatie realistisch.

Ten derde speelt de fysieke inrichting van het gebouw een rol (zie ook Rekenkamer Amsterdam, 2025). Verschillende groepen kunnen behoefte hebben aan verschillende soorten ruimten, zoals een grote open ontmoetingsruimte of juist een kleinere, rustige en afgeschermde plek (Stekelenburg & Glimmerveen, 2024). Zulke aanpassingen zijn echter niet altijd mogelijk. In een monumentaal pand als de Boomsspijker zijn fysieke veranderingen lastig te realiseren.

De vraag is daarom of de Boomsspijker voor iedereen toegankelijk kan zijn, welke vormen van toegankelijkheid binnen deze locatie haalbaar zijn en hoe andere buurtplekken kunnen aanvullen wat de Boomsspijker niet kan bieden en vice versa.

B. Veranderende context, verschuivende grenzen

Met de veranderingen in de samenstelling van buurtbewoners vanwege maatschappelijke ontwikkelingen volstaat ‘de deur staat open’ niet meer. Laagdrempeligheid is een belangrijk uitgangspunt van buurthuizen, zo ook van de Boomsspijker. Wat er nodig is om daadwerkelijk binnen te stappen en mee te doen, verschilt echter per persoon. De ene buurtbewoner wil wellicht vrij naar binnen kunnen lopen zonder dat er op hem of haar wordt gelet. Een buurtbewoner die sociaal minder vaardig is of beginnende dementie heeft, kan juist baat hebben bij iemand die hem of haar expliciet welkom heet en even meeloopt naar een passende plek of activiteit. De vraag ontstaat dan welke expertise en welke (professionele) ondersteuning of begeleiding precies nodig is.

In de Boomsspijker wordt de bar en receptie grotendeels door vrijwilligers bemenst. Dit zijn veelal buurtbewoners of andere Amsterdammers die om verschillende redenen afstand tot de arbeidsmarkt hebben. Dat heeft verschillende voordelen. Amsterdammers kunnen op een prettige plek werkervaring opdoen, buurtbewoners spelen een actieve rol in hun buurthuis en het maakt het mogelijk om het buurthuis met schaarse middelen te beheren. Ook de activiteiten in de Boomsspijker worden grotendeels door buurtbewoners zelf georganiseerd, met een sociaal werken uit het buurtopbouwwerk aanwezig als aanspreekpunt.

In de Boomsspijker zien we echter ook grenzen aan de hulp en steun die vrijwilligers en bewoners zelf kunnen bieden aan bezoekers wanneer zij meer begeleiding nodig hebben, onverwacht gedrag vertonen, kwetsbaarder worden of (onbedoeld) grenzen van andere bezoekers overschrijden. Van vrijwilligers kan niet worden verwacht dat zij professionele begeleidings- of zorgtaken op zich nemen. Ook de professionals in en rond het buurthuis zijn hier nog niet stevig op georganiseerd. De positionering van deze professionals – wie waar werkt en met welke taken en verantwoordelijkheden – is niet altijd duidelijk. Hetzelfde geldt voor de organisatie van de samenwerking: wie wordt wanneer betrokken, wie blijft verantwoordelijk en hoe functioneert de lokale keten rond een bezoeker? Deze werkwijze is nog onvoldoende verankerd of geformaliseerd.

De eerder beschreven praktijksituaties laten zien dat professionals en vrijwilligers daarom geregeld zelf moeten bepalen hoe ver hun verantwoordelijkheid reikt. Door hun werk te begrenzen, vaak met goede redenen, begrenzen zij onvermijdelijk ook de mogelijkheden van een bezoeker om te blijven deelnemen. Iemand kan daardoor op een gegeven moment ‘te kwetsbaar’ worden voor het buurthuis. Dit geldt niet alleen voor professionals in en rond het buurthuis, maar ook voor de professionals thuis betrokken bij de bewoners, zoals thuiszorg of casemanagers.

De veranderende bezoekersgroep leidt daarmee tot nieuwe ondersteuningsvragen en daarmee ook tot een organisatievraag: welke kennis en ondersteuning moeten binnen het buurthuis aanwezig zijn en wat moet via samenwerking met andere partijen en domeinen worden georganiseerd?

Anders organiseren in het buurthuis

Op basis van eerder onderzoek en beleidsstukken kunnen grofweg twee ontwikkelrichtingen worden onderscheiden (Stekelenburg & Glimmerveen, 2024; Gemeente Amsterdam 2025a). Een eerste richting is het versterken van de begeleiding en scholing van de mensen 'aan de voorkant', zoals vrijwilligers, sociaal beheerders en actieve buurtbewoners. Het doel daarvan is om hen beter toe te rusten voor het ontvangen van verschillende bezoekers, het herkennen van signalen en het tijdig inschakelen van ondersteuning.

Een tweede richting is dat professionals met aanvullende expertise meer aanwezig of beschikbaar zijn voor bezoekers, vrijwilligers en sociaal werkers. Zo kan iemand met ggz-, dementie- of zorgexpertise op bepaalde momenten aansluiten bij de inloop of laagdrempelig geconsulteerd worden. Ook vraagt dit om nauwere samenwerking tussen het Buurtteam, buurtopbouwwerk, zorgpartijen en andere organisaties in en rond het buurthuis. Beide richtingen kunnen naast elkaar bestaan: algemene kennis en handelingsmogelijkheden versterken aan de voorkant, met specialistische ondersteuning beschikbaar wanneer dat nodig is.

Ook in de Boomsspijker kan langs deze twee sporen worden gewerkt. Daarmee kunnen professionals en vrijwilligers hun handelingsmogelijkheden vergroten en kan het buurthuis toegankelijker worden voor bewoners met een ondersteuningsbehoefte. Daar staat echter een belangrijk risico tegenover: wanneer de taken en verantwoordelijkheden in het buurthuis steeds verder worden opgerekt, kan de Boomsspijker steeds meer worden ingericht ten dienste van preventie of afschaling van professionele zorg. Vrijwilligers en sociaal werkers dreigen dan verantwoordelijk te worden voor opgaven waarvoor zij niet zijn toegerust, terwijl het open en informele karakter van de plek onder druk kan komen te staan.

De opgave is daarom om de grenzen van rollen en verantwoordelijkheden bewust en gezamenlijk opnieuw te bepalen. Welke ondersteuning hoort bij sociaal beheer en buurtopbouwwerk? Welke verantwoordelijkheid kan redelijkerwijs van vrijwilligers en actieve bewoners worden gevraagd? Wanneer moeten het Buurtteam of zorgprofessionals aansluiten? En welke tijd, deskundigheid en middelen zijn daarvoor nodig?

Niet alles hoeft binnen één locatie te worden georganiseerd. Het is belangrijk om steeds op buurtniveau te kijken naar (maatschappelijke) voorzieningen, hun verschillende functies en hun onderlinge samenwerking. De vraag vanuit welke waarden dat gebeurt en daarmee wie meer of minder zeggenschap heeft hierover, brengt ons bij het derde vraagstuk: van wie is het buurthuis?

C. Van wie is het buurthuis?

De manier waarop de Boomsspijker zich ontwikkelt hangt samen met welke waarden belangrijker en minder belangrijk worden gemaakt. Wie heeft een stem in wat binnen het buurthuis als 'goed doen' telt en welke stem weegt zwaarder dan een ander? Kort gezegd: van wie is het buurthuis?

De twee perspectieven zoals beschreven in de resultatensectie gaan uit van verschillende waarden, doelen en hebben daarmee een andere 'eigenaar'. Wanneer het buurthuis fungeert als vindplek van hulp en steun, fungeert het als instrument van gemeentelijk zorgbeleid. De uitvoering ligt in dat geval bij een uitvoeringorganisatie die werkt aan beleidsdoelen rond preventie, signalering en het voorkomen of zelfs afschalen van zorg. Wanneer het buurthuis in de eerste instantie fungeert als plek voor en door de buurt, is het meer vanzelfsprekend dat buurtbewoners veel zeggenschap en eigenaarschap hebben in de programmering van de locatie. Deze perspectieven sluiten elkaar niet volledig uit, maar leiden wel tot andere prioriteiten en andere afwegingen over de inzet van ruimte, mensen en middelen en besluitvorming daartoe.

In de Boomsspijker worden de meeste activiteiten door buurtbewoners georganiseerd en bepalen zij mee over welke activiteiten en evenementen er plaatsvinden. Tegelijkertijd ligt de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor 'de opdracht' van de gemeente grotendeels bij een professionele sociaalwerkorganisatie en hebben overige organisaties in het pand ook zeggenschap over hoe en door wie het pand wordt gebruikt.

De Boomsspijker kent daarmee een gedeeld, maar niet volledig gelijkwaardig eigenaarschap: bewoners geven een groot deel van de dagelijkse praktijk vorm, terwijl professionele organisaties en de gemeente kaders stellen en eindverantwoordelijkheid dragen.

Gemeenschappen aan zet?

In veel beleidsstukken en in rapporten omschrijven kennisinstituten het buurthuis als onderdeel van 'de sociale basis' (Rekenkamer Amsterdam, 2025; Kwakernaak, 2024). Wat deze sociale basis behelst is niet eenduidig in elke gemeente, maar de sociale basis is er altijd en deze kan volgens het Verwey-Jonker Instituut niet van bovenaf opgelegd worden: de legitimiteit en het eigenaarschap liggen in de samenleving en bij gemeenschappen zelf (Britt et al., 2024). Sterker nog, dat eigenaarschap is een cruciaal element in het succes van de sociale basis en in gemeenschapsvorming. Mensen willen iets betekenen voor een ander vanuit een intrinsieke motivatie en niet omdat de overheid zegt dat het moet. Veel zorgorganisaties en lokale overheden verdiepen zich daarom nu in het werken met bewonersinitiatieven om hun doelen te bereiken (zie bijvoorbeeld Vereniging van Nederlandse Gemeenten, 2026).

Echter, wanneer overheid of andere organisaties steeds meer aansturen op het buurthuis als vindplaats van ondersteuning, dan kunnen actieve bewoners en vrijwilligers het idee krijgen dat hun inzet vooral voor professionele of beleidsmatige doelen wordt gebruikt; dat ze de gaten vullen die vallen in het formele zorgdomein. Dat kan hun motivatie en eigenaarschap verminderen en daarmee ook de gemeenschapsvorming en onderlinge steun verzwakken (Britt et al., 2024). Te weinig professionele betrokkenheid in een buurthuis brengt echter eveneens risico's met zich mee. Dan kunnen actieve bewoners en vrijwilligers verantwoordelijk worden voor situaties en die hun mogelijkheden en expertise overstijgen (de Koning, 2026).

Een alternatieve koers is om de rol van de gemeenschap te vergroten. In Amsterdam zijn al diverse buurtplekken te vinden waar het eigenaarschap expliciet bij de buurt zelf ligt, doordat een bewoners- of wijkcoöperatie de eindverantwoordelijkheid draagt. Belangrijk om te weten in zo'n ontwikkeling is dat deze niet vanzelf gaat: in veel wijken is er eerder gebrek aan gemeenschapskracht, middelen of tijd. Of er zijn veel verschillende gemeenschappen, waardoor het samen runnen van een plek voor alle bewoners een uitdaging kan zijn. Een

ander risico is dat buurthuizen in zelfbeheer minder toegankelijk worden voor meer kwetsbare buurtbewoners. Vrijwilligers hebben vaak niet de vaardigheden – of de wens – om complexe hulpvragen en begeleiding van medebewoners op zich te nemen. Professionele ondersteuning, zoals van het sociaal werk, is dan cruciaal om te faciliteren en ondersteunen. Als er wordt ingezet op meer buurtplekken in zelfbeheer met minimale professionele 'bemoeienis', kan dit ten koste gaan van de duurzame toegankelijkheid voor meer kwetsbare buurtbewoners die niet vanzelfsprekend aansluiting vinden.

De kern is daarom dat de ambities en invulling van het buurthuis moeten passen bij de wijze waarop het beheer en eigenschap wordt ingericht – en andersom. Een duidelijke en zorgvuldige verdeling van zeggenschap en verantwoordelijkheid tussen bewoners(initiatieven), vrijwilligers, sociaal werkers en zorgprofessionals is daarbij cruciaal. Bewoners moeten ruimte houden om de plek vorm te geven, terwijl professionele partijen verantwoordelijkheid dragen voor ondersteuning die de draagkracht van bewoners en vrijwilligers overstijgt.

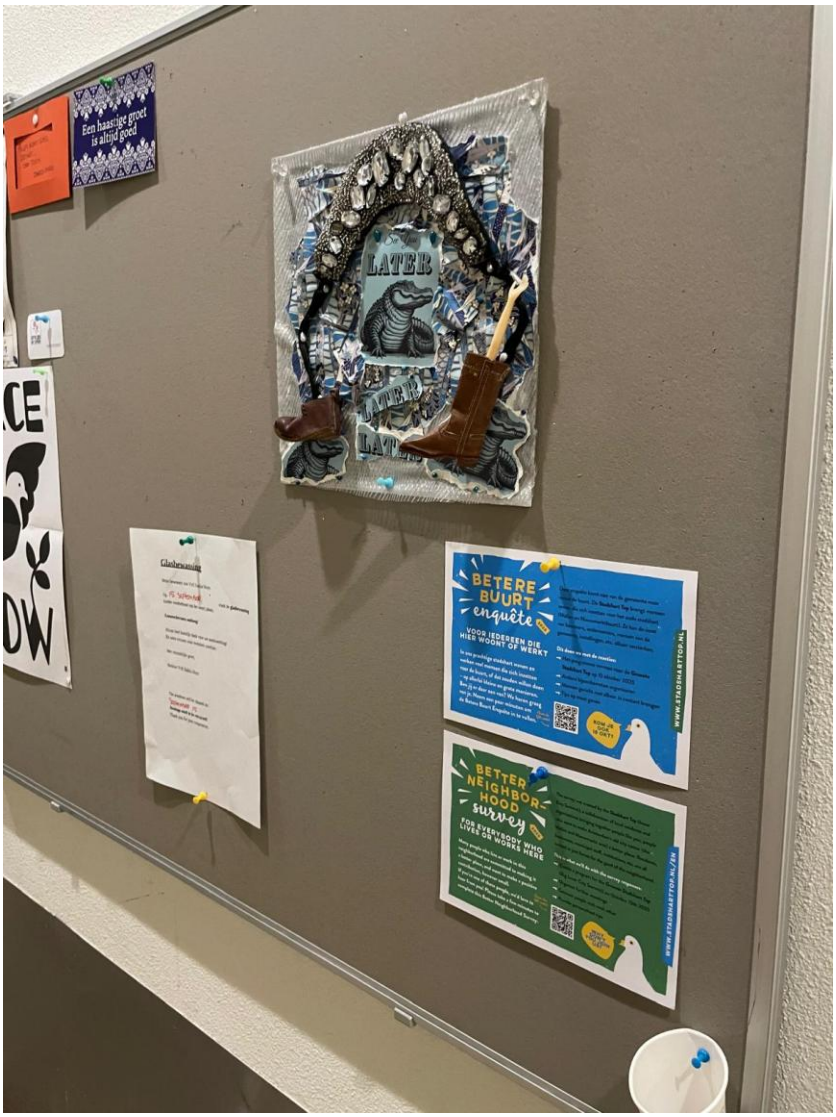

Foto door onderzoeker. Prikbord in hal van appartementencomplex in de Nieuwmarktbuurt. Kunstwerk van bewoner en twee flyers van bewonersinitiatief de Stadsharttop dat ondersteund wordt door buurtopbouwwerk.

5. CONCLUSIE

Dit onderzoek laat zien dat de Boomsspijker op dit moment zowel een breed toegankelijke plek voor en door buurtbewoners is, als een plek waar meer kwetsbare bewoners toegang vinden tot hulp en ondersteuning. Bewoners kunnen er anderen ontmoeten, zelf activiteiten organiseren en iets betekenen voor de buurt, terwijl ondersteuning dichtbij is wanneer dat nodig is.

Uit ons onderzoek blijkt echter ook dat deze functies niet vanzelfsprekend samengaan en soms voor spanning kunnen zorgen, met name als het gaat om de toekomst van het buurthuis in het licht van beleidsmatige en maatschappelijke veranderingen. Een buurthuis dat formeel voor iedereen open staat, is in de praktijk niet automatisch voor iedereen toegankelijk. Sommige bewoners hebben begeleiding nodig om mee te kunnen doen, terwijl de aanwezigheid of het gedrag van diezelfde bewoners op zijn beurt gevolgen kan hebben voor hoe andere bezoekers de plek ervaren. Volledige inclusie binnen één locatie is lang niet altijd haalbaar. Bij het nadenken over sociale toegankelijk is het daarom belangrijk om dit altijd te doen in bredere context van de buurt en de andere plekken en voorzieningen die daar gevestigd zijn. Afstemming tussen zulke diverse plekken en voorzieningen wordt steeds belangrijker naar gelang er meer mensen met (psychische) kwetsbaarheden in de wijk wonen.

De beoogde “beweging naar de voorkant” vanuit de zorg- en GGZ-sector zorgt voor meer en hogere verwachtingen van het buurthuis. Vrijwilligers en actieve bewoners kunnen signaleren en ondersteunen, maar kunnen niet verantwoordelijk worden gemaakt voor complexe hulpvragen of langdurige begeleiding. Wanneer een locatie als de Boomsspijker een grotere rol krijgt richting bewoners met een ondersteuningsbehoefte, dan vraagt dat ook om passende randvoorwaarden. Het vraagt om duidelijkere rollen, voldoende tijd, deskundigheid en om betere samenwerking tussen actieve bewoners, sociaal werk, zorgprofessionals en lokale overheid.

Het werken aan deze randvoorwaarden vraagt echter steeds om een balanceeroefening. De duidelijke kaders en aanwezige professionals die voor sommige bezoekers bijdragen aan de toegankelijkheid, kunnen door anderen worden gezien als bemoeienis. Dit kan ten koste aan van het eigenaarschap dat bewoners over de plek ervaren en daarmee van hun vrijwillige inzet en het informele karakter van het buurthuis. Voor de Boomsspijker zou daarmee verloren gaan wat de plek juist zo waardevol maakt voor een prettige leefomgeving en sociale verbondenheid in de buurt.

Daarmee geeft dit onderzoek geen eenduidig antwoord op wat ‘goed doen’ in de Boomsspijker precies betekent. Wat als goed geldt, hangt af van hoe je kijkt naar de functie van het buurthuis en de waarden die daarbij centraal worden gesteld. De uitdaging is daarom om deze spanning zichtbaar en bespreekbaar te maken, en om bij concrete keuzes steeds af te wegen voor wie ruimte wordt gecreëerd, wiens ruimte daardoor juist wordt beperkt, en welke expertise en ondersteuning georganiseerd moet worden om de specifieke ambities te verwezenlijken.

6. VERVOLGSTAPPEN

De Boomsspijker combineert (1) een ontmoetingsfunctie en gemeenschapsvorming voor een brede, diverse groep buurtbewoners met (2) een rol in het signaleren van en ondersteunen bij hulpvragen voor mensen die extra ondersteuning nodig hebben om mee te kunnen doen. Deze functies kunnen elkaar versterken en brengen tegelijk verschillende verwachtingen met zich mee over toegankelijkheid, verantwoordelijkheden en eigenaarschap.

De spanning die kan ontstaan tussen beide functies is niet volledig op te lossen. Wel kan worden geïnvesteerd in randvoorwaarden die helpen om hier bewuste keuzes in te maken en om de gevolgen voor verschillende bewoners steeds actief mee te wegen. Hieronder beschrijven we voor verschillende betrokkenen mogelijke vervolgstappen om deze randvoorwaarden bij de Boomsspijker te versterken.

Beleidsmakers en opdrachtgevers

- *Verhelder de rol van het buurthuis in de zorgzame wijk*: Bepaal samen met maatschappelijke organisaties en bewoners(initiatieven) wat wel en niet van het buurthuis, vrijwilligers en bewoners mag worden verwacht. Houd daarbij steeds rekening met de verschillende functies van het buurthuis. Stel met andere betrokkenen de vraag: wat is er nodig van dit buurthuis in deze buurt?

- *Formuleer samen met betrokkenen de randvoorwaarden*: Bespreek wat er nodig is aan financiële middelen, personele capaciteit, expertise, en andere randvoorwaarden om het buurthuis in de gewenste positie te brengen. Is er bijvoorbeeld meer ruimte nodig voor mensen in kwetsbare situaties, bepaal dan gezamenlijk wat dit vraagt van vrijwilligers, professionals. Is er juist meer wens voor zelfbeheer in de buurt? Bepaal dan samen met buurtbewoners wat daarvoor nodig is en welke rol professionals spelen in het toegankelijk houden van het buurthuis voor diverse gemeenschappen.

- *Borg toegankelijkheid op buurtniveau, en niet alleen per locatie*: Stimuleer samenwerking tussen maatschappelijke buurthuizen, zorglocaties, culturele plekken en attente ondernemers (Schut, 2025), om zo een toegankelijk en inclusief aanbod te ontwikkelen dat zoveel mogelijk buurtbewoners bereikt en elkaar aanvult.

Sociaalwerkorganisaties met coördinatie en beheer als verantwoordelijkheid

- *Maak zichtbaar wat de onderliggende waarden van het buurthuis zijn in het buurtopbouwwerk*: Blijf bewoners aanspreken op talenten en mogelijkheden. Ondersteun eigen initiatieven en maak de waarde van informele ontmoeting zichtbaar. Maak dit expliciet in domeinoverstijgende samenwerking.

- *Breng professionals en vrijwilligers die bij de bar/receptie staan in positie*: Neem ze goed mee in de ontwikkelingen en demografische veranderingen. Bied scholing aan die personeel helpt in hun ondersteunende en verbindende rol. Zorg voor specialistische

achterwacht waar personeel bij terecht kan met dilemma's en zorgen. Bijvoorbeeld d.m.v. structurele intervisie of nauwe samenwerking met meer specialistische (zorg)partijen.

- *Maak van inclusie een terugkerend thema*: Organiseer een structureel overleg waar alle bij het buurthuis betrokken partijen bij aansluiten. Bespreek concrete lokale dilemma's en maak afspraken rondom specifieke kwetsbare bezoekers om blijvende deelname aan het buurthuis te faciliteren. Reflecteer ook samen op welke buurtbewoners nu wel en niet worden bereikt in het buurthuis en omliggende voorzieningen, en welke aanvullende inzet nodig is om hen wel te bereiken.

Sociaal wijkteams

- *Werk 'buurtsensitief' en stel expertise beschikbaar*: Sluit aan bij het buurthuis en het buurtopbouwwerk, wees zichtbaar en laagdrempelig beschikbaar voor hulp aan bezoekers en vrijwilligers. Bied bijvoorbeeld een scholing of training aan. Ga na op welke manier cliënten langer deel kunnen uitmaken van hun netwerk in de buurt.

- *Verbeter signalering en opvolging*: Maak duidelijk wat vrijwilligers, actieve bewoners en professionals met signalen kunnen doen. Spreek af wie aanspreekpunt is bij zorgen over bezoekers aan het buurthuis en denk mee over casuïstiek.

Zorgorganisaties

- *Werk 'buurtsensitief' en stel specialistische ggz-, dementie- of zorgexpertise beschikbaar*: Ga na op welke manier cliënten langer deel kunnen uitmaken van hun netwerk in de buurt. Wees laagdrempelig beschikbaar voor expertise en advies aan bezoekers, vrijwilligers of professionals. Speel een rol in het toerusten van vrijwilligers en professionals uit de sociale basis door bijvoorbeeld een scholing of training aan te bieden of mee te denken over casuïstiek.

REFERENTIELIJST

- AT5. (2026, 16 januari). *Wethouder Scholtes: Nu de stad vergrijst moet niet de zorg maar de samenleving meer doen*. https://www.at5.nl/artikelen/236428/wethouder-scholtes-nu-de-stad-vergrijst-moet-niet-de-zorg-maar-de-samenleving-meer-doen
- Beeris, C., Niemeijer, A. R., Bisseling, R., & Machielse, A. (2025). "From my life, she will never be gone, even though she is no longer here": A single case interpretative phenomenological analysis on spousal loss and resilience. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-Being*, *20*(1). https://doi.org/10.1080/17482631.2025.2477372
- Britt, A., Van den Bosch, A., Verwaijen, G., Glijn, R., & Van den Berg, K. (2024). *De sociale basis versterken, investeren in de toekomst: Verandertheorie en bouwstenen voor overheden en maatschappelijke partners*. Movisie, Verwey-Jonker Instituut. https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2026-01/De-sociale-basis-versterken-investeren-in-de-toekomst.pdf
- Brock, A. L., Visser, G., de Weger, E. J., Brummel, A., Burggraaff, D. W. M., Spierts, M., van Hout, J., Verwaijen, G. B., Verstappen, M. J., & Smits, R. (2026). *De kracht van samen: Een evaluatieonderzoek naar de programma's Sterke Buurtverbinders en Van Buurten naar Communities*. Verwey-Jonker Instituut. https://www.verwey-jonker.nl/publicatie/de-kracht-van-samen/
- De Lange, A., Knispel, A., Kroon, H., & Hulsbosch, L. (2025). *Ambulantisering van de ggz: Uitkomsten van monitoronderzoek 2012–2019*. Trimbos-instituut. https://www.trimbos.nl/wp-content/uploads/2025/10/af1661-ambulantisering-van-de-ggz.
- Den Broeder, L., Hilderink, H., Polder, J., Dekker, L., Jansen-van Eijndt, T., van der Lucht, F., Spijkerman, A., van Bakel, M., Deuning, C., Kupper, N., Couwenbergh, C. (2024). *Kiezen voor een gezonde toekomst.* Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2024-0110.pdf
- Dibi, B., Kleinhans, R., Uyterlinde, M., Visser, E. (2022). *Manifest succesvolle wijkaanpak*. LSA Bewoners. https://www.lsabewoners.nl/wijkaanpak/manifest-van-de-succesvolle-wijkaanpak/
- Driessen, M., & Wilting, P. (2025). *Projectvoorstel Versterken zorgzame buurten* [Ongepubliceerd projectplan]. Gemeente Amsterdam.
- Gemeente Amsterdam. (2024). *Subsidieverordening sociale basis Amsterdam 2025*. https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR715300
- Gemeente Amsterdam. (2025a). Update voorstel voor inloop dagbesteding vanaf 2028 [Ongepubliceerde brief richting betrokkenen].
- Gemeente Amsterdam. (2025b). *Zorgzame buurten - Startfoto Nieuwmarkt -Stadsdeel Centrum*. *https://openresearch.amsterdam/nl/page/122962/startfoto-s-versterken-zorgzame-buurten*
- Keuker, J., Limburg, S., Stekelenburg, D., Vermeulen, O., Glimmerveen, L., Willems., P., , , (2026). *Tussenrapportage Zorgzaamheid in de wijk – Amsterdam Nieuwmarktbuurt.* Cliëntenbelang Amsterdam, Ben Sajet Centrum.
- Koning, de, A. (2026). Sociale Veerkracht als Wensdroom. *Sociologie Magazine*, (3), 6-8.
- Kwakernaak, M., & Deuten, J. (2024). *Gespreksmodel Sociale Basis*. Movisie en Verwey-Jonker Instituut.
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2025). *Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) (definitief)*. Rijksoverheid. https://open.overheid.nl/documenten/52fcdec1-71d5-4695-87bf-e4c46c73d730/file
- Raad voor Volksgezondheid & Samenleving. (2026). *Gezond verbonden: Werken aan sociale verbondenheid in een geïndividualiseerd zorgstelsel*. https://www.raadrvs.nl/adviezen/g/gezond-verbonden
- Rekenkamer Amsterdam. (2025). *Toegankelijkheid van buurthuizen: Vanzelfsprekend, maar niet vanzelf.* https://www.rekenkamer.amsterdam.nl/onderzoek/toegang-tot-voorzieningen-in-de-sociale-basis/

- Schut, J. (2025). *Alledaagse attentheid in de winkelstraat. Ben Sajet Centrum.* https://bensajetcentrum.nl/Alledaagse_attentheid_in_de_winkelstraat_publicatie_Ben_Sajet_Centrum_2025.pdf
- Stekelenburg, D., Glimmerveen, L. (2024). *Inloop-dagbesteding - balanceren tussen behoeftes op vijf locaties in Amsterdam. Ben Sajet Centrum.* https://bensajetcentrum.nl/assets/2025/02/Onderzoek-Inloop-dagbesteding-Ben-Sajet-Centrum-6-november-2024.pdf
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten. (2026). *Handreiking Overheidsparticipatie: We doen het samen!* https://vng.nl/sites/default/files/2026-01/handreiking_overheidsparticipatie.pdf
- Verschuren, P. (2003). Case-study research: How, when and why? *European Journal of Social Research Methods*, *6*(2), 121–139. https://doi.org/10.1080/13645570110098031
- Welschen, S., Lucas, P., von Meyenfeldt, L., Hoijtink, M., Rijnders, J., & Veldboer, L. (2020). *Toegankelijkheid in divers perspectief: Bewoners, verbinders en professionals over de sociale basis in een ontwikkelbuurt: Eindrapportage onderzoek toegankelijkheid sociale basis Geuzenveld, Amsterdam.* Hogeschool van Amsterdam, Lectoraat Stedelijk Sociaal Werken.
- Zorginstituut Nederland. (2024). *Signalement passende langdurige zorg: Van zelfredzaam naar samenredzaam*. https://www.zorginstituutnederland.nl/documenten/2024/08/29/signalement-passende-langdurige-zorg
- Zorgakkoorden. (z.d.). *Lang Leven Thuisflats: Amsterdam bouwt aan zorgzame woonvormen voor de toekomst*. Geraadpleegd op 14 september 2026, van https://www.zorgakkoorden.nl/praktijkvoorbeelden/lang-leven-thuisflats-amsterdam-bouwt-aan-zorgzame-woonvormen-voor-de-toekomst